

**Резнік С.М., к.пед.н., доц.
доцент кафедри ІПУСС
НТУ „ХПІ”, м. Харків**

РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ЛІДЕРСТВА У НАВЧАННІ І ВИКЛАДАННІ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Розвиток будь-якої держави пов'язаний з якістю освіти, з інтелектуальним лідерством у різних сферах суспільного життя. Індикатором інтелектуального лідерства є рівень знань людини, рівень освіченості, володіння найновішими науковими досягненнями у певній сфері та широка ерудиція. Це також здатність вирішувати складні завдання, спрямованість на саморозвиток, на постійну роботу з інформаційними ресурсами для отримання нових знань, постійне навчання, осмислення, використання та передача іншим знань та результатів досліджень.

В сучасних умовах трансформацій в Україні важливим питанням має бути: на яких проблемах та завданнях потрібно зосередити особливу увагу. На нашу думку, розвиток інтелектуального лідерства у викладачів та студентів - це одне з тих завдань, яке допоможе вийти країні з кризи. Актуальність та соціальна значущість розвитку інтелектуального лідерства, перш за все, пов'язана з ефективністю розв'язання такими людьми складних проблем у різних сферах діяльності та їх здатністю до інновацій. Результати науково-дослідних робіт також важливий результат інтелектуального середовища в країні. Якщо звернутися до історичного досвіду, то лідерська позиція США серед держав світу на протязі досить тривалого часу, визначається великою мірою лідерством у сфері освіти та науки. У США створюються оптимальні умови для праці, що є привабливим для імміграції талановитих людей з різних країн світу. Починаючи з закінчення Другої світової війни, коли в Америці почалось підвищення фінансування державних навчальних закладів, й донині, їх університети та наукові центри займають перші місця у світових рейтингах.

Вважаємо, що інтелектуальне лідерство держави є як результатом діяльності інтелектуальної еліти, так і рівнем загальної освіченості населення у

державі. У нашій країні традиційно великий обсяг охоплення загальною середньою освітою населення. Значна кількість випускників шкіл продовжує навчатися у вищих навчальних закладах. У той же час лишаються питання до якості знань молоді та старшого покоління в сучасній Україні.

Однією з важливих проблем сьогодення, яку потрібно вирішити у системі освіти є спрямованість молоді на інтелектуальну працю, на розвиток розумових здібностей, на бажання працювати із складними завданнями. На жаль, таку поглиблену спрямованість можна спостерігати у невеликої кількості українських студентів. В ідеальному випадку бажано було б, щоб студент не тільки глибоко вивчав обсяг інформації, що дається в аудиторії, та додаткову літературу, але й проводив самостійний пошук та осмислював інформацію, результати досліджень, що стосуються його професії та загальнокультурні.

Історія людства - це також історія “темних віків” та інтелектуальних проривів, коли культура, наука, освіта зазнавали бурхливого розвитку. Одним із найбільш цікавих етапів історії з цієї точки зору є Стародавня Греція. Проблемі пояснення “грецького дива” присвячено низку наукових досліджень. Ці праці важливі у тому числі й з точки зору аналізу, які причини можуть привести до розквіту інтелектуальної думки та реалізації потенціалу людей та чи можемо ми використати ці ідеї для роботи зі студентами та викладачами сьогодні.

Цікава концепція, на нашу думку, належить О.І Зайцеву, що пояснює “грецьке диво” низкою факторів як об’єктивно-економічних, так і психологічних. Зосередимось на останніх. Стародавня Греція була середовищем, де цінувалась інтелектуальна праця і панувала суспільна думка про необхідність та обов’язковість освіти (для вільної частини населення переважно чоловічої статі відповідно до соціальних особливостей тодішнього суспільства). О.І Зайцев вважає, що особливістю грецького суспільства було: агональний характер взаємовідносин у різних сферах життя; відповідно до цього змагального духу, значне прагнення греків до успіху; прагнення до визнання, що не заперечувало й самовихваляння; оптимістична віра у свої можливості. Агональний дух, який на початку стосувався більшою мірою

спортивного життя, став поштовхом й для розвитку таланту, наукового та філософського мислення. Але тільки прагнення до успіху недостатньо, важливим є також усвідомлення того, що, доклавши достатніх зусиль, людина може його досягти. Важливою умовою розвитку та власне й досягнення бажаного успіху є віра людини, що все в її руках, що все залежить від неї самої, а, отже, докладати зусилля дійсно має сенс. А у державному вимірі відповідна суспільна думка призводить до значних зрушень у науці, культурі, освіті, політиці, економіці [1].

Таким чином, узагальнюючи проведений аналіз, вважаємо, що важливими умовами розвитку інтелектуального лідерства у студентів має бути, зокрема, робота, спрямована на: розуміння ними цінності освіченості, причому різносторонньої; розвиток у них мотивації успіху; формування позитивного ставлення до себе, віри у свої можливості; усвідомлення студентами розуміння взаємозв'язку інтелектуальної праці та життєвого успіху.

Але розвиток цієї властивості у студентів неможливий без інтелектуального лідерства самих викладачів. У сфері інтелектуальної праці тільки лідери можуть підготувати лідерів. Отже, й самим викладачам потрібно бути спрямованими на оволодіння та передачу знань щодо найновіших досягнень науки та техніки, на постійне навчання, самовдосконалення та розвиток педагогічної майстерності.

Таким чином, стратегічним завданням України вважаємо розвиток інтелектуального лідерства в сучасних умовах трансформаційного суспільства. Досягнення цієї мети вимагає реалізації низки умов, пов'язаних із спеціальною, цілеспрямованою роботою зі студентами у вищих навчальних закладах та розвитком викладацького лідерства у педагогів.

Література:

1. Зайцев А. И. Культурный переворот в Древней Греции VIII—V вв. до н. э./ Зайцев А. И. — СПб.: Филологический факультет СПбГУ, 2000. — 320 с.